

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ**

БУЛИШЕВА ДАР'Я ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 911.372.32(502.35+332.2)

**ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН РЕКРЕАЦІЙНОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ**

Спеціальність 08.00.06 - економіка природокористування та охорони
навколишнього середовища

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

ОДЕСА-2017

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

Науковий керівник

доктор економічних наук,
старший науковий співробітник
Андрєєва Наталя Миколаївна,
Інститут проблем ринку та
економіко-екологічних досліджень
НАН України,
головний науковий співробітник
відділу економіко-екологічних
проблем приморських регіонів

Офіційні опоненти

доктор економічних наук, професор
Бистряков Ігор Костянтинович,
ДУ «Інститут економіки
природокористування та сталого
розвитку НАН України», завідувач
відділу комплексної оцінки та
управління природними ресурсами

доктор економічних наук, професор
Мішенін Євген Васильович,
Сумський державний університет,
професор кафедри теоретичної та
прикладної економіки

Захист відбудеться «__» _____ 2017 р. об ____ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д. 41.177.01 в Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України за адресою: 65044, м. Одеса, Французький бульвар, 29.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України за адресою: 65044, м. Одеса, Французький бульвар, 29 та на сайті www.impeer.od.ua

Автореферат розісланий «__» _____ 201_ р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ільченко С.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливість науково-прикладного опрацювання теоретичних та методичних положень екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій спричинена: об'єктивністю зростання обсягів рекреаційних послуг в силу прискорення урбанізаційних процесів, збільшенням чисельності населення та ускладненням виробничо-господарської діяльності міських агломерацій; необхідністю розширення масштабів рекреаційного землекористування за рахунок місцевих ландшафтів та природного довкілля; обмеженістю земельних ресурсів та нагальністю вирішення економіко-екологічних проблем тощо.

Теоретико-методологічні та науково-методичні напрацювання стосовно засад розбудови економічної системи природокористування міських агломерацій та екологізації виробничо-господарської діяльності секторів економіки, в тому числі економічних відносин рекреаційного землекористування в просторовому контексті висвітлювали фахівці відомих наукових шкіл економіко-екологічного напрямку, а саме: структури НАН України – ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку», Інститут регіональних досліджень, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень та вітчизняні вищі навчальні заклади – Сумський державний університет, Сумський національний аграрний університет, Національний лісотехнічний університет, Національний університет водного господарства і природокористування, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Одеський державний екологічний університет і ін. Проте, наукове забезпечення розвитку економічних відносин рекреаційного землекористування в межах міських агломерацій не є системним та повним, що підтверджується існуючою практикою здійснення рекреації населення, засвідчуючи потребу подальшої науково-дослідницької роботи. Це і визначило вибір теми і структури дослідження, його актуальність, теоретичне та практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у контексті: основних наукових напрямків та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2014-2018 рр. (Постанова Президії НАН України від 20.12.2013 р. №179), а саме напрямку «Економіка природокористування і охорона навколишнього середовища»; Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року (Закон України від 21.12.2012 р. №2812-IV); Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року (Розпорядження Кабінету міністрів України від 17.10.2007 р. №880-р). Дисертація виконувалась у відповідності до науково-дослідних робіт та тематик Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України та Національної

металургійної академії, а саме за темою "Оцінка еколого-економічного ризику від впливу джерел забруднення на прикладі Нижньодунайського регіону" (реєстраційний № 0114U001543, термін виконання –2014-2015рр.), де автором досліджено економіко-екологічні перешкоди на шляху до сталого землекористування відповідних територій; «Теоретико-методологічні та організаційні засади побудови моделі «зеленої» економіки в просторовому контексті» (реєстраційний № 0112U006981, термін виконання – 2013-2015рр.), де автором визначено економічні механізми та напрями організаційно-економічних засад раціоналізації землекористування; «Розвиток відносин власності у рекреаційно-туристичному природокористуванні приморських регіонів України» (реєстраційний № 0116U00041, термін виконання 2016-2018 рр.), де автором досліджено інституційні аспекти трансформування відносин власності в контексті екологізації рекреаційного землекористування міських агломерацій України; «Методологія управління підприємствами різних організаційно-правових форм та форм власності» (державний реєстраційний номер 0107U001146), де автором визначено інноваційно-інвестиційні напрями екологізації стратегічної діяльності стейкхолдерів в системі міського рекреаційного землекористування.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертації є удосконалення теоретико-методичних підходів до забезпечення екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій.

Досягнення поставленої мети передбачало вирішення таких наукових завдань:

- ідентифікувати понятійно-категоріальний апарат і визначити принципи та наукові підходи, що використовуються при розкритті сутності економічних відносин екологізації рекреаційного землекористування міських агломерацій;
- дослідити інституційні можливості розвитку відносин власності на земельні ресурси в системі екологізації рекреаційного землекористування;
- діагностувати існуючий стан, тенденції, передумови та пріоритети рекреаційного землекористування міських агломерацій;
- визначити напрями вдосконалення земельної політики міських агломерацій на основі наукового підходу до формування моделі економіко-екологічного зонування;
- розробити методичний підхід до вартісної оцінки та підвищення привабливості рекреаційного землекористування для стейкхолдерів;
- визначити критерії вибору інвестиційних рішень в напрямі забезпечення раціоналізації землекористування міських агломерацій з урахуванням екологічних пріоритетів розвитку територій;
- розробити та обґрунтувати науково-методичні підходи до інструментарію та процедури земельного стратегування на підґрунті

визначення особливостей екологізації існуючої політики використання рекреаційних земель.

Об'єктом дослідження є процес екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні положення щодо організаційно-економічного забезпечення екологізації рекреаційного землекористування міських агломерацій.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційної роботи є система класичних положень економічної теорії, економіки природокористування та охорони навколишнього природного середовища, економічні закони, поняття і категорії економіки землекористування, в тому числі наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених щодо визначення організаційно-економічних основ раціоналізації рекреаційного землекористування. Дослідження проведено на принципах і методах системного підходу, що забезпечує розгляд у єдності і взаємозв'язку проблем сталого соціо-еколого-економічного розвитку міських агломерацій.

У процесі наукового дослідження для реалізації поставленої мети використовувалися такі методи наукового пізнання: індукції та дедукції – для обґрунтування теоретичних і методологічних положень дослідження, висновків та рекомендацій; економіко-статистичні та графоаналітичні методи – для обробки та узагальнення статистичних даних та проведення діагностики; логічного узагальнення, синтезу, аналізу й порівняння - для визначення сутності, принципів, функцій і механізму екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій.

Інституційною базою дослідження є нормативно-правові акти України, офіційні документи законодавчих і виконавчих органів влади України. Інформаційною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і закордонних учених у галузі економіки природокористування та охорони навколишнього природного середовища, щорічні звіти, статистичні матеріали Державного комітету статистики, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, інших міністерств та відомств, матеріали досліджень міжнародних організацій з проблем розвитку рекреаційного землекористування, використання та охорони земель міських агломерацій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні теоретико-методичних основ екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій, зокрема:

вперше:

➤ доведено доцільність та розроблено методичні підходи з використання інструментів форсайт-прогнозування рекреаційного землекористування в системі земельного стратегування та формування

програмних документів екологізації розвитку територій для забезпечення залучення стейкхолдерів до впровадження масштабних інноваційних проектів;

удосконалено:

➤ теоретичні підходи до формування організаційно-економічних основ екологізації рекреаційного землекористування міських агломерацій, які, на відміну від інших, ґрунтуються на комплексному поєднанні принципів, методів, особливостей та понять екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування, що розвинуті автором;

➤ наукові положення з обґрунтування підходу до економіко-екологічного зонування та паспортизації рекреаційних земель, в основу яких, на відміну від існуючих, покладено нові ознаки диференціації територій рекреаційного статусу, а саме : врахування екологічних характеристик та природних властивостей, економіко-екологічної ефективності та оптимізації інфраструктурного облаштування територій;

➤ методичні основи обґрунтування підходу до ранжування територій за ступенем інвестиційної привабливості, які, на відміну від інших, базуються на сумісному використанні двох груп показників: економічної ефективності інвестування та екологічного стану територій;

дістало подальший розвиток:

➤ теоретичні основи визначення інституційних можливостей екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій, які відрізняються від відомих тим, що засновані на розмежуванні форм власності та визначенні функції стейкхолдерів в сучасних умовах природокористування;

➤ науковий підхід до діагностики економіко-екологічного стану та розвитку територій міських агломерацій, який, на відміну від інших, формується на основі визначення ресурсного потенціалу і необхідності задоволення потреб населення у рекреаційних послугах;

➤ методичний підхід до визначення вартісної оцінки земель рекреаційного призначення за рахунок введення коефіцієнта дохідності, диференційованого в межах рекреаційних територій міських агломерацій.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці науково-прикладних положень, які дають можливість забезпечення екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій, розробці інноваційних підходів щодо екологізації економічних відносин у сфері управління рекреаційними землями міських агломерацій.

Науковий доробок автора позитивно оцінений Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Одеській області (Акт про впровадження результатів наукового дослідження від 13.05.2013 № 457/04/01); Державною екологічною академією післядипломної освіти та управління Міністерства екології та природних ресурсів України (Акт про впровадження

результатів наукового дослідження від 17.02.2015 № 108), де визначено, що одержані результати наукового дослідження можуть бути використані органами виконавчої влади та місцевого самоврядування в процесі раціоналізації організаційно-економічних засад рекреаційного землекористування. Результати наукових досліджень використовуються в навчальному процесі при підготовці фахівців і викладанні дисциплін «Управління земельними ресурсами», «Економіка природокористування» та «Організація використання земель» в Одеському державному аграрному університеті (Довідка про впровадження у науково-дослідну роботу та навчальний процес результатів наукового дослідження №01-17/17-511 від 22.04.2015 року). Результати наукових досліджень щодо екологізації рекреаційного землекористування міських агломерацій мають практичне значення та рекомендовані до подальшого використання в процесі науково-дослідної діяльності Департаменту екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації (Акт від 12.05.2016 року № 457/04/01). Представлені рекомендації наукового дослідження щодо впровадження проектів рекреаційної рекультивациі порушених та деградованих земель мають практичне значення і можуть бути використані в діяльності Управління агропромислового розвитку Нижньосирогозської районної державної адміністрації Херсонської області (Акт від 25.04.2016 року № 53/01-26). Національна металургійна академія (Акт від 03.06.2016 року № 441) засвідчує, що окремі теоретико-методологічні положення, висновки і рекомендації дослідження мають наукову і практичну значущість щодо розвитку рекреаційних територій Дніпропетровської області.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, у якій викладений авторський підхід до дослідження екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій. З наукових праць, опублікованих в співавторстві, в роботі використано лише ті положення й ідеї, що є результатом особистих досліджень здобувача. Конкретний внесок здобувача в цих роботах зазначений в переліку публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження пройшли апробацію на регіональних та міжнародних наукових і науково-практичних конференціях, зокрема: V Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання сталого економічного розвитку» (м. Київ, 21-22 грудня 2012 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи економічного розвитку» (м. Сімферополь, 19–20 квітня 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Пріоритети розвитку України та інших країн» (м. Чернігів, 29-30 листопада 2013р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні наукові підходи до стабільного економічного розвитку та економічної безпеки» (м. Чернігів, 21-22 лютого 2014р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи

економічної інтеграції: бачення наукової молоді» (м. Одеса, 24-25 квітня 2014р.); II Міжнародному форумі «Зелена економіка. Зелені інвестиції. Зелений туризм» (м.Одеса, 25-26 вересня 2014 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми і механізми відтворення ресурсного потенціалу України в контексті євроінтеграції» (м.Рівне, 16-17 жовтня 2014р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Економічний розвиток держави, регіонів і підприємства: проблеми та перспективи» (м.Львів, 17–18 квітня 2015 р.); International Scientific Conference “Formation of modern economic area: benefits, risks, implementation mechanisms” (Tbilisi, April 29, 2016); International Scientific-Practical Conference “Economic Development Strategy in Terms of European Integration: Conference Proceedings” (Kaunas, May 27, 2016).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано у 2 колективних монографіях, 6 статтях у наукових журналах 6 статтях у збірниках наукових праць, з них 3, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 1 статті у зарубіжному виданні, 11 тез доповідей у матеріалах конференцій.

Структура і обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, які включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 208 сторінок основного тексту. Робота містить 45 таблиць, 37 рисунків. Список використаних джерел із 332 найменувань викладено на 35 стор., 16 додатків – на 63 стор.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі розкрито актуальність теми дисертації, сформульовано мету та завдання дослідження, охарактеризовано наукову новизну та практичну цінність отриманих результатів.

У першому розділі «Теоретичні основи екологізації економічних відносин у системі рекреаційного землекористування міських агломерацій» визначено понятійно-категоріального апарат; сформульовано принципи, критерії, особливості та інституційне підґрунтя екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій України.

За дослідженнями експертів ООН, кількість міських агломерацій в світі обчислюється багатьма сотнями і в них проживає 1,3 млрд. людей, або 56,4% міського населення світу. У 30 найбільших агломераціях з населенням понад 10 млн. чоловік у перспективі до 2020 року буде зосереджено 478,8 млн. осіб, або 11,6% міського населення світу. За умов відсутності чітко регламентованих норм по встановленню міських агломерацій, нині виділяють 19 найбільших агломерацій в Україні, в яких проживає біля 17 млн осіб, 36% населення країни. В дисертації, на основі систематизації світового досвіду, обґрунтовано особливості та властивості формування, критерії та ознаки утворення і класифікації міських агломерацій на основі відповідних показників.

В процесі екологізації економічних відносин важливою складовою є організаційно-економічний механізм, під яким у дисертації розуміється взаємопов'язана сукупність відносин, принципів, методів і форм забезпечення взаємодії організаційних, виробничих, фінансово-економічних процесів в системі рекреаційного землекористування, що сприяє збільшенню конкурентних переваг та ефективності розвитку відповідних територій. В дослідженні визначено, що організаційно-економічний механізм складається з таких складових систем: фінансування, стимулювання, планування, регулювання, інституційного та управлінського забезпечення.

В дослідженні обґрунтовано принципи екологізації рекреаційного землекористування, основними з яких визначено: принцип синергії економічних, екологічних, соціальних цілей розвитку цих територій; принцип природної унікальності; принцип розмежування та балансу інтересів міста і приміських зон; принцип пріоритетності забезпечення рекреаційних потреб населення; принцип свободи у виборі дій по раціоналізації використання, охорони, відтворення та відновлення природних ресурсів ресурсокористувачем та принцип обов'язковості виконання державних і місцевих стандартів і обмежень в природокористуванні.

Забезпечення процесу рекреаційного землекористування в Україні здійснюється через систему інституційно-правового підґрунтя, яке потребує трансформації. Дослідження аспектів інституційного базису в системі екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування дало підстави для констатації, що воно має розглядатись з боку різних аспектів: системи власності на природні ресурси, трансакційних операцій, договірних відносин, законодавчо-правових основ та інститутів управління. Центральною ланкою інституційних перетворень у сфері природокористування є реформування відносин власності на природні ресурси, адже чітке розмежування державної, приватної та комунальної власності є основою прозорості, конкурентоспроможності та законності щодо їх використання. Запропоновано напрями трансформації інституційного забезпечення процесу землекористування міських агломерацій в контексті розуміння сутності відносин власності та врахування соціо-еколого-економічних аспектів розвитку територій за чотирма складовими: базисною, ринковою, соціально-інформаційною та нормативно-законодавчою (рисунок 1).

У другому розділі «Діагностика стану екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій» наведено теоретико-прикладні підходи до діагностики економічних відносин у сфері екологізації рекреаційного землекористування України, секторальної екологізації економічного розвитку рекреаційних територій Одеської області та комплексної діагностики відповідного процесу в системі розвитку Одеської міської агломерації.

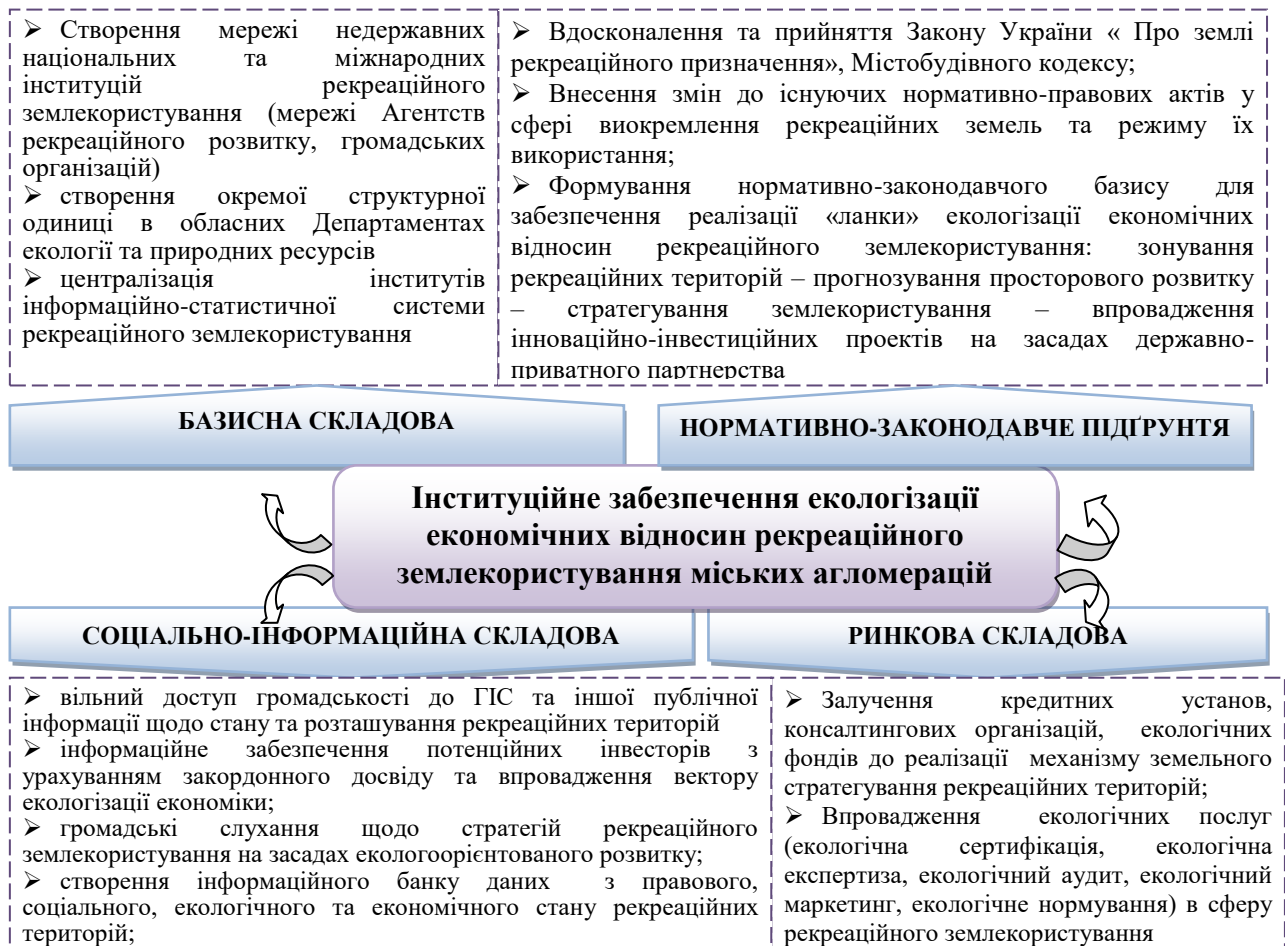

Рис 1. Напрями трансформації інституційного підґрунтя екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій

На базі розроблених теоретичних підходів до діагностики процесів природокористування, у дисертації запропоновано методичний підхід та алгоритм діагностики стану екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування, під яким у дослідженні розуміється процес всебічного та системного дослідження організаційно-економічного процесу екологізації рекреаційного землекористування, особливостей та проблем його розвитку.

Обґрунтовано методичні засади економічної діагностики рекреаційного землекористування міських агломерацій, що включає систему задач, принципів, методів, індикаторів розвитку рекреаційних територій та алгоритм економічної діагностики рекреаційного землекористування. Останній складається з трьох етапів, що включають: обґрунтування мети, завдань, принципів, методів та розробку програми проведення діагностики відповідного процесу; виявлення і аналіз основних факторів, передумов, орієнтирів, показників стану екологізації рекреаційного землекористування; узагальнення результатів та розробку перспективних напрямків розвитку відповідного процесу. Аналізуючи структурний склад та наукові дослідження вивчення міських агломерацій та їх приміських зон, варто відзначити, що в останніх є тенденція до двопоясного виділення. Проведена діагностика кількісного складу земель рекреаційного призначення Одеської міської

агломерації наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

Стан земель рекреаційного призначення Одеської міської агломерації

Структурний елемент	Площа	К-сть населення	Площа земель рекреаційного призначення, га	% в структурі території	Насиченість га/тис. чол	Капітальні інвестиції, млн.грн
	тис км кв.					
м.Одеса	0,16	1 015 121	851,3097	5,32	0,84	6047
м.Білгород-Дністровський	0,03	50 078	500,5090	16,68	9,99	86
м.Чорноморськ	0,03	59 817	218,4469	7,28	3,65	387
м.Теплодар	0,01	10 228	21,8018	2,18	2,13	4
м.Южне	0,01	31 814	30,5578	3,06	0,96	509
Внутрішній пояс приміської зони						
Біляївський район	1,49	93 134	241,2563	0,16	2,59	217
Комінтернівський р-н	1,49	70 208	908,9432	0,61	12,95	434
Овідіопольський р-н	0,81	74 620	375,0041	0,46	5,03	435
Всього:	3,79	237 962	1525,2036	0,40	6,41	1086
Зовнішній пояс приміської зони						
Іванівський район	1,16	26 659	7,5100	0,01	0,28	17
Білгород-Дністровський район	1,85	60 637	154,6857	0,08	2,55	167
Роздільнянський район	1,37	58 070	129,9900	0,09	2,24	37
Всього:	4,38	145 366	292,1857	0,07	2,01	221
Разом:	8,41	1 550 386	3440,0145	0,41	2,22	8340

*Складено автором на підставі даних Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру та Головного управління статистики в Одеській області

З'ясовано, що відповідні адміністративно-територіальні утворення вкрай не забезпечуються територіями відпочинку, адже їх площа складає 0,4% від загальної. В той же час діагностика структури угідь, розвиток яких негативно впливає на стан навколишнього природного середовища, дає змогу констатувати, що кількісний склад відповідних земель в рази перевищує кількість рекреаційних територій в Одеській міській агломерації. Найвищий відповідний показник спостерігається у м. Білгород-Дністровський, в якому рекреаційні території складають 58% від вищевказаних угідь, що також є вкрай неприпустимим для збалансованого розвитку територій. Найгірший показник кількісного складу відповідних земель спостерігається в Іванівському районі, де на 7,5 га рекреаційних територій припадає 2540,5 га земель, функціонування яких негативно впливає на стан довкілля.

Встановлено, що площа потенційно рекреаційних територій в більшості адміністративних одиниць Одеської міської агломерації переважає по площі офіційні дані щодо кількісного складу земель рекреаційного призначення. Це свідчить про нечітку регламентацію та виокремлення рекреаційних земель.

Дослідження секторальної екологізації економічного розвитку свідчить про низький рівень розвитку рекреаційних територій. Це призводить до того, що у галузі надання послуг рекреаційні займають незначний відсоток. За обсягом випуску, споживання товарів та послуг за видами економічної діяльності напрям відпочинку займає передостаннє місце в системі регіону.

Більш ніж у половині районів Одеської області відсутні рекреаційні землі.

У третьому розділі «Вдосконалення організаційно-економічного забезпечення рекреаційного землекористування міських агломерацій» обґрунтовано теоретичні та прикладні аспекти впровадження методології форсайт-прогнозування та стратегування в процес рекреаційного землекористування міських агломерацій; запропоновано науково-методичні підходи до вдосконалення економіко-екологічного зонування та оцінювання територій; визначено шляхи трансформації державної політики рекреаційного землекористування міських агломерацій на принципах екологізації економіки.

Аналіз суперечностей існуючих вітчизняних та зарубіжних класифікацій рекреаційних територій став підґрунтям для розробки авторського підходу до економіко-екологічного зонування (рис.2.), що передбачає екологізацію економічних відносин з урахуванням ефективності господарської діяльності, потреб стейкхолдерів в системі рекреаційного землекористування.

У дисертації запропоновано комплексний підхід до формування механізму зонування земель рекреаційного призначення, який має базуватись на чіткому розмежуванні форм власності та видів використання рекреаційних територій. Передбачено, що зони сезонного проживання, культурно-розважальна та комерційно-економічна зони будуть основою економічного розвитку територій. Проведений розрахунок нормативної грошової оцінки земель приміської зони м.Одеси дозволяє звернути увагу на наднизьку вартість одного квадратного метру рекреаційних земель, особливо за мірою віддалення від населеного пункту. Для земель рекреаційного призначення у дослідженні пропонується введення у методику нормативної грошової оцінки коефіцієнту дохідності для кожної зони рекреаційних територій (згідно авторської схеми економіко-екологічного зонування), що розраховується за формулою:

$$K_d = f(\sum_{i=1}^n D_i / B),$$

де D_i – і-ий елемент економії бюджетних коштів, або додаткових надходжень від оздоровлення населення, диференціації навантаження на економіко-екологічні зони та здійснення земельно-майнових операцій, грн.;

B – додаткові витрати на існування, утримання та розвиток рекреаційних земель відповідної зони, грн.

Комплексна діагностика рекреаційних територій та суперечності у їх оцінюванні дають підстави стверджувати про доцільність введення коефіцієнту дохідності. Для його розрахунку необхідною умовою є диференціація рекреаційних територій за ознаками економіко-екологічних зон. Зважаючи на комплексність складових відповідного коефіцієнту та несформованість методики розрахунків розмірів економії, які неможливо розрахувати кількісними методами, його пропонується визначати експертним шляхом.

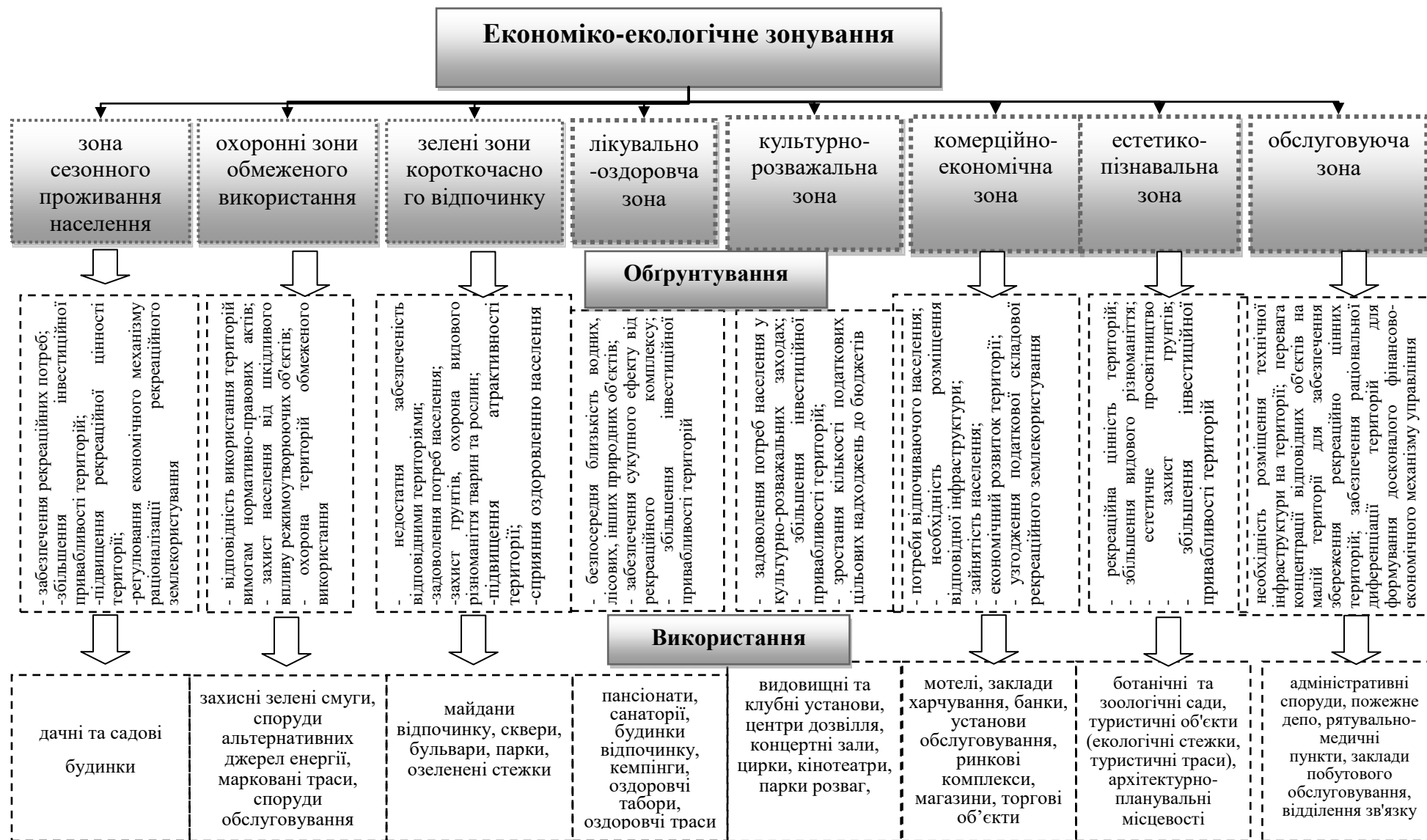

Рис.2. Структурно-логічне визначення сутності економіко-екологічного зонування та типології земель рекреаційного призначення

Дослідження інструментів, що сприятимуть збалансованому розвитку рекреаційного землекористування дало змогу обґрунтувати необхідність проведення паспортизації рекреаційних територій на локальному рівні.

В роботі наведено наукове обґрунтування та доведено ефективність рекреаційного напрямку рекультивациі земель в рамках державно-приватного партнерства. Для оцінки економічної привабливості відповідних територій розроблено матрицю ранжування територій за ступенем інвестиційної привабливості, що ґрунтується на визначенні показників екологічного стану територій та економічної ефективності інвестування. Для визначення екологічного стану територій пропонується використовувати коефіцієнт екологічної стабільності території та коефіцієнт антропогенного навантаження.

При оцінці інвестиційної привабливості рекреаційного землекористування за умовою необхідності екологізації відповідного процесу виникає проблема визначення найбільш привабливих і екологічно стабільних територій, для цього запропоновано виділення місця кожного з них в системі координат «рівень економічної ефективності інвестування (вісь Y) – показник екологічного стану (вісь X)». На основі цього виділяють рекреаційні території з високою, середньою та низькою інвестиційною привабливістю (в залежності від економічної ефективності та екологічного стану територій) (рисунок 3).

Землі Одеської міської агломерації за умовами впровадження вищевикладеного проекту рекреаційного комплексу на її територіях будуть відноситись до VIII або XI типу рекреаційного землекористування, що свідчить про високу економічну ефективність відповідних заходів та необхідність впровадження природоохоронних рішень для потенційних інвесторів.

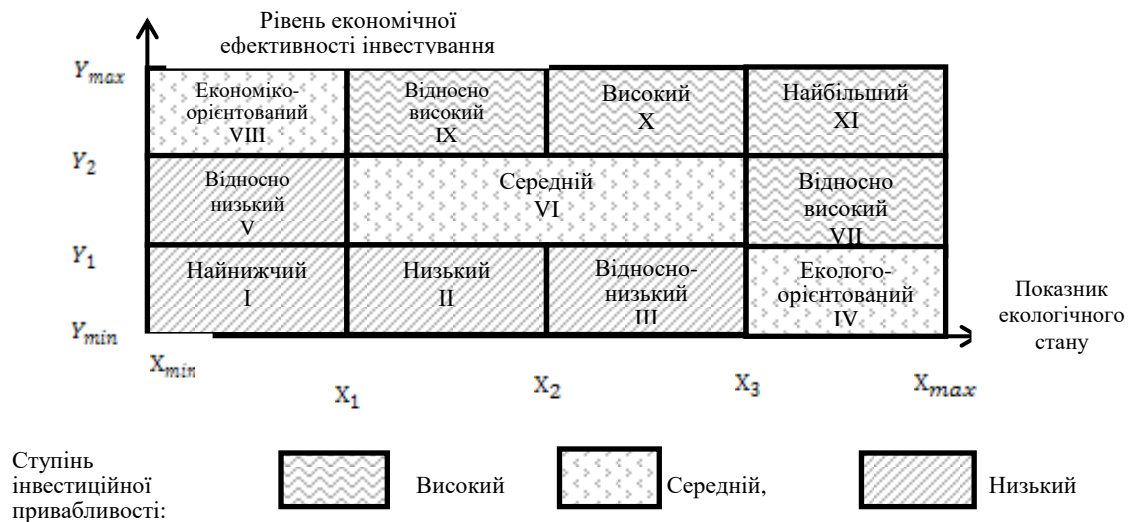

Рис. 3. Матриця ранжування рекреаційного землекористування за ступенем інвестиційної привабливості

В процесі формування стратегічних альтернатив обґрунтовано науковий підхід до розробки стратегії рекреаційного землекористування. Розвиток рекреаційного землекористування передбачено у 3-х альтернативних напрямках - інноваційна, екстенсивна, інтенсивна типи стратегій.

В роботі на основі аналізу зарубіжного досвіду наведено наукове

обґрунтування впровадження теоретичних положень форсайт-прогнозування для стратегування земельної політики та менеджменту міських агломерацій на принципах екологізації економічних відносин.

В рамках формування цільових установок для забезпечення стратегування рекреаційного землекористування міських агломерацій у напрямку екологізації запропоновано процедуру поєднання методів форсайт-досліджень з урахуванням доцільності використання різних типів методів, заснованих на креативності, досвіді, взаємодії та фактичних даних (рисунок 4).

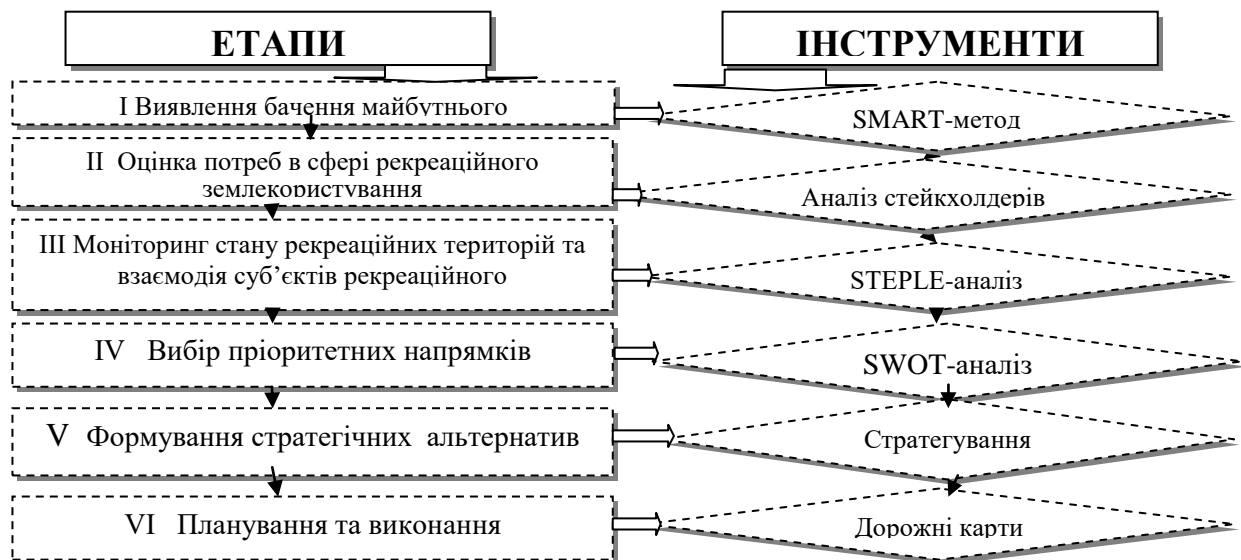

Рис 4. Блок-схема визначення результативності екологізації рекреаційного землекористування міських агломерацій на базі форсайт-досліджень

Запропонований методичний підхід передбачає алгоритм методів для проведення форсайт-досліджень, найбільш дієвих для забезпечення екологізації рекреаційного землекористування: SMART-метод, аналіз стейкхолдерів, STEPLE-аналіз, SWOT-аналіз, стратегування та дорожнє картографування.

Розроблено дорожню карту екологізації рекреаційного землекористування, як дієвого засобу короткострокової реалізації інноваційних рішень по забезпеченню сталого розвитку територій. В процесі стратегування міських агломерацій обґрунтовано використання новітніх комунікаційних технологій - краудсорсингової платформи, що дасть можливість на засадах державно-приватного партнерства приваблювати та впроваджувати масштабні інноваційні проекти.

ВИСНОВКИ

В дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання – удосконалення теоретико-методичних підходів до екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій. Інтегральний науковий результат дисертації знайшов свою реалізацію в комплексі теоретичних, практичних та методичних положень:

1. На основі узагальнення і систематизації національного та світового досвіду регулювання економічних засад розвитку міських агломерацій автором визначено теоретико-методичні основи екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування, під яким в дисертації розуміється сукупність принципів, прийомів, методів та інструментів впровадження системи інноваційних екологоорієнтованих заходів щодо забезпечення взаємоузгодженого соціо-еколого-економічного розвитку рекреаційних територій з метою отримання відповідних послуг, задоволення та відпочинку на підґрунті використання та відновлення природно-ресурсного потенціалу рекреаційних земель, виходячи з потреб наступних поколінь. У дослідженні запропоновано напрямки вдосконалення організаційно-економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій на загальних принципах екологізації економічних відносин шляхом оптимізації і структурування агломераційного простору через раціоналізацію містобудівної діяльності.

2. Автором в дисертації доведено, що в умовах загальної недосконалості інституційного та організаційно-економічного базису розвитку земельних відносин необхідною є екологізація економічних відносин рекреаційного землекористування. У дослідженні розроблено структуру відповідного механізму та запропоновано напрями вдосконалення інституційного підґрунтя екологізації економічних відносин в системі рекреаційного землекористування міських агломерацій за чотирма напрямками: базисному, ринковому, соціально-інформаційному та нормативно-законодавчому, а саме в контексті розуміння необхідності формування досконалої системи відносин власності на землю, як основи забезпечення соціо-еколого-економічного розвитку територій

3. На основі розробки наукового підходу та процедури діагностики економіко-екологічного стану міських агломерацій у дисертації проведено комплексну діагностику стану рекреаційного землекористування Одеської міської агломерації (з урахуванням двопоясності виділення приміської зони). Це дозволило констатувати, що кількісний склад земель, які негативно впливають на довкілля, в разі перевищує кількість рекреаційних територій в кожному районі та населеному пункті Одеської міської агломерації, а площа потенційно рекреаційних територій значно перевищує площу офіційно зареєстрованих земель рекреаційного призначення, що свідчить про необхідність впровадження механізму екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування.

4. На підґрунті критичного аналізу існуючих науково-методичних підходів в роботі запропоновано авторську концепцію економіко-екологічного зонування рекреаційних територій з орієнтацією на розмежування форм власності, виділення територій за функціональним використанням та структуризацію їх складових частин. З урахуванням авторської концепції зонування територій у дослідженні обґрунтовано рекомендації щодо

паспортизації рекреаційних земель та сформовано пропозиції щодо визначення індикаторів стану рекреаційного землекористування, як необхідного інструменту екологізації рекреаційного землекористування на локальному рівні.

5. Аналіз теоретичних основ та практичних підходів до визначення вартісної оцінки земельних ресурсів дозволив автору обґрунтувати необхідність впровадження в методику нормативної грошової оцінки земель рекреаційного призначення коефіцієнту дохідності. Запропонований коефіцієнт дозволяє удосконалити та диференціювати економічний механізм плати за використання природного ресурсу на підґрунті ознак економіко-екологічного зонування.

6. У дисертації виявлено, що в умовах обмеженості природних рекреаційних територій в межах міських агломерацій ефективним засобом вирішення цієї проблеми є штучне відтворення за рахунок залучення непридатних (деградованих) територій на засадах державно-приватного партнерства. Інноваційно-інвестиційна політика в даній сфері можлива за умови диференціації земель за ступенем інвестиційної привабливості. У дослідженні запропоновано матрицю ранжування територій за ступенем інвестиційної привабливості, яка ґрунтується на розрахунку групи показників екологічного стану територій та економічної ефективності інвестування.

7. Автором доведено, що ефективним інструментом земельної політики є стратегування та використання методів і процедури форсайт-прогнозування з урахуванням рекреаційного землекористування, а саме: SMART-метод, аналіз стейкхолдерів, STEPLE-аналіз, SWOT-аналіз, стратегування, методу дорожнього картографування.

8. У дисертації доведено, що екологізація економічних відносин рекреаційного розвитку агломераційних утворень повинна ґрунтуватись на системі організаційних, адміністративних, еколого-економічних та комунікативних інструментів просторово-планувального, фінансово-економічного та адміністративно-організаційного стратегування розвитку рекреаційних територій. Враховуючи вищевикладене, автором розроблено стратегію та дорожню карту екологізації розвитку рекреаційного землекористування з переліком принципів, задач, засобів, альтернативних варіантів та конкретних заходів щодо реалізації відповідних інноваційних організаційно-економічних рішень (на засадах створення краудсорсингової платформи).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Участь у монографіях:

1. Bulysheva D. Institutional basis of the recreational land use sustainable development in urban agglomerations / D. Bulysheva, Andryeyeva N. // Legal mechanisms to ensure the activities of economic entities: collective monograph. -

ISMA University. – Riga «Landmark» SIA, 2016. – 75-84 p. *Особистий внесок здобувача: Обґрунтовано основні напрямки вдосконалення інституційного забезпечення рекреаційного землекористування міських агломерацій на шляху до екологізації. (1,04 ум.д/а).*

2. Булишева Д. В. Інноваційно-інвестиційні орієнтири екологізації стратегічної діяльності стейкхолдерів в системі міського рекреаційного землекористування / Н. М. Андрєєва, Д. В. Булишева // Управління інноваційною, інвестиційною та економічною діяльністю інтегрованих об'єднань та підприємств / за заг.ред. М.Л. Савчук. – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. – Розд. 3.9. - С. 234–245. *Особистий внесок здобувача: обґрунтовано актуальність застосування SMART методу в процесі постановки цілей в системі державно-приватного партнерства сфери рекреаційного землекористування. (0,58 ум.д/а).*

Статті, що входять до міжнародних наукометричних баз даних:

3. Булишева Д.В. Шляхи вдосконалення фінансового механізму рекреаційного землекористування міських агломерацій/ Д.В.Булишева// Інноваційна економіка. – 2014. - №5 (54). – С.188-193 (наукометрична база Index Copernicus (Польща)) (0,69 ум.д/а).

4. Булишева Д.В. Вдосконалення рекреаційного землекористування як складова сталого розвитку міських агломерацій/ Д.В. Булишева // Актуальні проблеми економіки. –2015. - №10 (172). – С.261-269 (наукометричні бази: SciVerse Scopus by Elsevier, Index Copernicus, EBSCOhost, Ulrich's Periodicals Directory, EconLit, Cabell's Directories, ABI/Inform (by ProQuest)). (0,60 ум.д/а).

5. Булишева Д. В. Розвиток приміських зон міських агломерацій: особливості та шляхи вдосконалення / Д. В. Булишева // Молодий вчений. — 2015. — №2 (17). – С.131-135 (Наукометричні бази: ScholarGoogle, OAJI, CiteFactor, Research Bible, Index Copernicus. Index Copernicus (IC™ Value): 4.11 (2013)). (0,58 ум.д/а).

Статті у фахових виданнях України:

6. Булишева Д.В. Функціональне зонування як організаційно-економічний важель вдосконалення використання земель в межах прибережних смуги морів України/ В.А.Фоменко, Д.В.Булишева //Економічні інновації: зб. наук. праць. – Одеса, 2012. – Вип. 48. – С. 268-274. *Особистий внесок здобувача: визначено передумови здійснення функціонального зонування та паспортизації прибережної смуги морів. (0,79 ум.д/а).*

7. Булишева Д.В. Еколого-економічні проблеми територій зі статусом обмеженого використання / І.В. Полякова, О.В.Біньковська, Д.В.Булишева// Економіка и управление. - 2013. - № 4.- С.102-107. *Особистий внесок здобувача: обґрунтовано ознаки та статус рекреаційних територій в структурі земель зі статусом обмеженого використання (0,72 ум.д/а).*

8. Булишева Д.В. Теоретико-організаційні напрямки екологізації розвитку курортно-рекреаційних територій Азово-Чорноморського регіону / Д.В.Булишева// Економічні інновації: зб. наук. праць. – Одеса, 2013. – Вип. 53. - С.34-41. (0,92 ум.д/а).

9. Булишева Д.В. Економіко-екологічні основи ефективного розвитку приміських територій на засадах ринкового підходу / Д.В.Булишева, О.О.Криницька// Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: зб.наук.праць.-Київ/Рівне,2013.-Вип.ХІХ. - №2.- С.12-21. *Особистий внесок здобувача: досліджені чинники формування, структура та напрямки вдосконалення рекреаційних територій приміських зон в умовах трансформаційних зрушень. (0,52 ум.д/а).*
10. Булишева Д.В. Особливості та шляхи зменшення ступеню забруднення приміських зон / Д.В.Булишева, Г.О.Тютюнник // Економічні науки: зб. наук. праць. – Луцьк, 2013. –Вип. 10 (40) – С. 29-36. *Особистий внесок здобувача: визначено основні причини та вектори раціоналізації процесу землекористування приміських територій (0,48 ум.д/а).*
11. Булишева Д.В. Еколого-економічні аспекти вдосконалення містобудівної політики /Д.В.Булишева// Вісник Одеського національного університету.– 2014. – Т. 19. – Вип. 2/5. – С.13-16. *(0,46 ум.д/а).*
12. Булишева Д.В. Регулювання земельних відносин приміських зон міських агломерацій в контексті сталого розвитку/ Д.В.Булишева// Науковий вісник Херсонського державного університету. –2014. - №6/4. – С.88-91*(0,46 ум.д/а).*
13. Булишева Д.В. Державно-приватне партнерство як інструмент раціоналізації рекреаційного землекористування одеської міської агломерації / Д.В.Булишева //Економічні інновації: зб. наук. праць. - Одеса, 2015. – Вип. 60. – С. 31-40. *(1,30 ум.д/а).*
14. Булишева Д.В. Еколого-економічні засади земельного стратегування рекреаційних територій / Д.В.Булишева //Економічні інновації: зб. наук. праць. - Одеса, 2016. – Вип. 61. – С. 63-70 *(1,04 ум.д/а).*

Статті у наукових виданнях інших держав:

15. Бульшева Д.В. Основы обеспечения экологизации градостроительной деятельности пригородных зон городских агломераций/Д.В.Бульшева// Оралдын Гылым Жаншысы. Экономические науки: научно-теоретический и практический журнал.-Казахстан, Уральск: ЖШС «Уралнауцкнига», 2015.- №6 (137). – с.82-90. *(0,52 ум.д/а).*

Тези доповідей:

16. Булишева Д.В. Економічні інструменти як засоби формування екологічної культури рекреаційного землекористування / Д.В.Булишева// Актуальні питання сталого економічного розвитку: V Міжнар. наук.-практ. конф., 21-22 грудня 2012р.: тези допов. – Київ, 2012. - С.93-97. *(0,21 ум.д/а).*
17. Булишева Д.В. Основні вектори вдосконалення рекреаційного землекористування в межах приміських зон / Д.В.Булишева // Проблеми та перспективи економічного розвитку: міжнар. наук.-практ. конф., 19-20 квітня 2013р.: тези допов. - Сімферополь, 2013. – С. 106-108. *(0,12 ум.д/а).*
18. Булишева Д.В. Базисні складові сталого розвитку рекреаційних територій міських агломерацій / Д.В.Булишева // Пріоритети розвитку України та інших

країн: Міжнар. наук.-практ. конф., 29-30 листопада 2013р. : тези допов. – Чернігів, 2013. – 228с. – С. 134-136. (0,11 ум.д/а)

19. Булишева Д.В. Формування екологоорієнтованої містобудівної політики на шляху до зниження техногенного навантаження на землі міських агломерацій / Д.В.Булишева, О.А.Біньковська // Сучасні наукові підходи до стабільного економічного розвитку та економічної безпеки: Міжнар. наук.-практ. конф., 21-22 лютого 2014р. : тези допов. – Чернігів, 2014. – 260с. – С. 172-174. *Особистий внесок здобувача: визначено шляхи екологізації містобудівної діяльності на шляху до зниження техногенного навантаження (0,11 ум.д/а)*

20. Булишева Д.В. Екологізація містобудівної політики міських агломерацій в умовах інтеграційних процесів / Д.В.Булишева //Перспективи економічної інтеграції: бачення наукової молоді: Міжнар. наук.-практ. конф., 24-25 квітня 2014р. : тези допов. – Одеса, 2014. – С.120-121 (0,12 ум.д/а)..

21. Булишева Д.В. Шляхи вдосконалення політики управління земельними ресурсами приміських зон в контексті євроінтеграції / Д.В.Булишева //Проблеми і механізми відтворення ресурсного потенціалу України в контексті євроінтеграції: VI Міжнар. наук.-практ. конф., 16-17 жовтня 2014р. : тези допов. – Рівне, 2014. – С.210-213. (0,17 ум.д/а).

22. Булишева Д.В. Містобудівна політика рекреаційного землекористування приміських зон на принципах «зеленої» економіки / Д.В.Булишева//Зелена економіка. Зелені інвестиції. Зелений туризм: II Міжнар. форум, 25-26 вересня 2014 р. : тези допов. - Одеса, 2014.- С.29-32. (0,12 ум.д/а)..

23. Булишева Д.В. Інструменти раціоналізації землекористування на шляху до збалансованого розвитку економіки України / Д.В.Булишева, Г.О.Тютюнник // Економічний розвиток держави, регіонів і підприємства: проблеми та перспективи: Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, 17–18 квітня 2015 р.: тези допов. – Львів, 2015. – С.291-292. *Особистий внесок здобувача: обґрунтовано доцільність впровадження паспортизації територій в процесі раціоналізації землекористування (0,12 ум.д/а).*

24. Булишева Д.В. Нижньодунайський регіон в контексті ефективності використання рекреаційних територій / Д.В. Булишева // Ризики та загрози від джерел забруднення (на прикладі Нижньодунайського регіону): Міжнар. семінар, 29 травня 2015 р.: тези допов. – Одеса, 2015. – С.24-27. (0,10 ум.д/а)

25. Булишева Д.В. Форсайт як методологія прогнозування розвитку рекреаційного землекористування Одеської міської агломерації / Н.М.Андрєєва, Д.В.Булишева // Formation of Modern Economic Era: Benefits, benefits, risks, implementation mechanisms: International scientific Conference, April 29, 2016: theses. – Riga: Baltija Publishing, 2016. – С.180-184. *Особистий внесок здобувача: визначено засади використання методів форсайт-прогнозування в процесі рекреаційного землекористування (0,22 ум.д/а)..*

26. Bulysheva D. Application of STEPLE-analysis in strategic management of greening the recreational land use of urban agglomerations/ N.M.Andryeyeva, D.V. Bulysheva// Economic Development Strategy in Terms of European Integration:

International Scientific-Practical Conference, May 27, 2016: theses – Kaunas: Baltija Publishing, 2016. – P.219-223 *Особистий внесок здобувача: обґрунтовано процедуру впровадження STEPLE- аналізу в процесі екологізації рекреаційного землекористування (0,22 ум.д/а).*

АНОТАЦІЯ

Булишева Д.В. Екологізація економічних відносин рекреаційного землекористування в межах міських агломерацій. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. – Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса, 2016.

У дисертації науково обґрунтовані і вдосконалені: теоретико-методичні основи екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій з урахуванням принципів, критеріїв і функцій економіко-екологічного зонування, методичні підходи щодо використання інструментів форсайт-прогнозування та стратегування рекреаційного землекористування, методичний підхід до ранжування територій за ступенем інвестиційної привабливості, а також теоретичні основи визначення інституційної спроможності екологізації економічних відносин рекреаційного землекористування міських агломерацій.

Ключові слова: екологізація економічних відносин, рекреаційне землекористування, міські агломерації, земельне стратегування, методи форсайту, економіко-екологічне зонування, ранжування територій.

АННОТАЦИЯ

Булышева Д.В. Экологизация экономических отношений рекреационного землепользования в пределах городских агломераций. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.06 - экономика природопользования и охраны окружающей среды. - Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, г. Одесса, 2016.

В диссертации научно обоснованы и усовершенствованы: теоретико-методические основы экологизации экономических отношений рекреационного землепользования городских агломераций с учетом принципов, критериев и функций экономико-экологического зонирования, методические подходы к использованию инструментов форсайт-прогнозирования и стратегирования рекреационного землепользования, методический подход к ранжированию территорий по степени инвестиционной привлекательности, а также теоретические основы определения институциональных возможностей экологизации экономических отношений рекреационного землепользования городских агломераций.

Ключевые слова: экологизация экономических отношений, рекреационное землепользование, городские агломерации, земельное

стратегирование, методы форсайта, экономико-экологическое зонирование, ранжирование территорий.

ANNOTATION

Bulysheva D. Ecologization of economic relations of recreational land use within the urban agglomerations. - Manuscript.

Thesis for the acquisition of scientific degree of candidate of the economic sciences, specialty 08.00.06 - Economics of natural resources and environmental protection. - Institute of market problems and Economic-Ecological Research, National Academy of Sciences of Ukraine, Odessa, 2016.

The thesis solves new scientific and practical task of improvement of theoretical and methodological approaches to ecologization of economic relations of recreational land use in urban agglomerations.

The importance of scientific and applied study of theoretical and methodical positions of ecologization the economic relations within recreational land use in urban agglomerations, is caused due to objectivity growth of recreational services because of the acceleration of urbanization processes, increase in population and complexity of production and business activities of urban agglomerations; the necessity of expansion of recreational land use by local landscape and environment; limited land resources and urgency in solving economic and environmental problems and so on.

It was found that the relevant administrative and territorial entities are not provided in recreational areas in the needed amount, because their area is 0.4% of the total. At the same time diagnostics of structure of recreational lands' development which adversely affects on the state of environment allows to state that the number of members in the relevant land is much more than recreational areas in the Odessa urban agglomeration.

It is established that the area of potential recreational territories in most administrative units of Odessa urban agglomeration dominates by official data on the number of recreational land use. This shows the fuzzy regulation and isolation of recreational land.

Research sectoral greening of economic development shows the low level of development of recreational areas. This leads to the fact that the provision of services, recreational services occupy a small percentage. In terms of output, consumption of goods and services by economic activity trend vacation takes penultimate place in the region. More than half the districts in Odesa region no recreational land. In the study features to ecologization of economic relations of recreational land use are researched and proposed/ They are based on relations of property and land belonging to the main national wealth; availability of multi-purpose land use; contradictions of interaction of social, economic and environmental spheres of life in urban and rural communities in agglomeration; multifunctionality of the surrounding metropolitan area of suburbs; evolutionary uneven development and urbanization processes; town planning subordination of spatial formation of the community; the complexity of the land of the city and suburbs; differences between current objective economic

processes and the specific terms of the economy of Ukraine.

In the research scientifically are justified and improved: feasibility and development of methodological approaches with the use of foresight-tools for recreational land use in the system of land strategizing and forming program documents of ecologization of areas to ensure the involvement of stakeholders in the implementation of large-scale innovative projects; theoretical approaches to formation of organizational and economic basis of ecological and recreational land use in urban agglomerations that unlike other is based on a complex combination of principles, methods, features and concepts of ecologization of economic relations of recreational land use, developed by the author; scientific approaches to justifying the economic-ecological zoning and certification of recreational lands which are based, as opposed to existing, on new signs of differentiation status of recreation areas, namely integrating environmental characteristics and properties of natural, economic and environmental efficiency and optimization of infrastructure improvement areas; scientific justification of provisions the methodical approach to ranking of areas by degree of attractiveness, which, unlike other system, is based on the use of economic efficiency of investment and ecological condition of territories; theoretical basis of determining institutional capacity of ecologization the economic relations of recreational land use in urban agglomerations, that are different from the known by the fact, that they are based on distinguishing between ownership and determining the functions of stakeholders in the current conditions of nature; scientific approach to the diagnosis of the economic and ecological condition of territories and metropolitan areas, which, unlike the other is formed by determining the resource potential and the need to meet the needs of the population in recreational services; methodical approach to determine the valuation of land recreational use by introducing a profitability coefficient which is differential in recreational areas within urban agglomerations.

Keywords: ecologization of economic relations, recreational land use, urban agglomerations, land strategy development, methods of foresight, economic and environmental zoning, rankings of areas.

Підписано до друку 07.12.2016 р. Ум.др.арк. 0,9. Формат 60×90/16.

Папір офсетний. Друк різнографічний. Тираж 100 пр. Зам. № 35

Віддруковано ТОВ «ЕвроПринт»

65001, м. Одеса, вул. Канатна, 101/2